KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT, FYSISK AKTIVITET OG NATUROPPLEVELSER

Sortland kommune
2025-2028

Innholdsfortegnelse

Om planen	3
Oppsummering av forrige planperiode	4
Sortland flerbrukshall	5
1.0 Visjon og mål	6
2.0 Idrett	8
2.1 Barneidrett	12
2.2 Ungdomsidrett	15
2.3 Voksenidrett	18
3.0 Folkehelse	20
4.0 Fysisk aktivitet og naturopplevelser	24
5.0 Anlegg – Tilstand og behov	26
6.0 Prioritering 2025 - 2028	31
7.0 Vedlegg	34

Om planen

Kommunedelplanen gir en oversikt over aktiviteten innenfor planens temaområder. Det har i siste planperiode, som tidligere, vært et svært stort press på treningstider på grunn av for få idrettsanlegg, og det er også et vedlikeholdsetterslep på flere av anleggene. Dette vil markant kunne endres til det bedre ved realisering av Sortland flerbrukshall som prioriteres som nummer 1 i kommende periode.
I arbeidet med planen er det også konkludert med at det vil være hensiktsmessig for kommunens videre drift av idrettstilbud å opprette en hel stilling for idrettskonsulent med faglig ansvar for idrett.
Arbeidet med idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelser i Sortland støtter seg på egne erfaringer så vel som nasjonale føringer.

Planen skal sikre at det jobbes bredt for et bedre tilbud og en økt folkehelse og styrer blant annet etter følgende prinsipper:

- Få ned prisene og kostnadsdrivere på aktiviteter
- Gi god og tilgjengelig informasjon om aktiviteter og tilbud
- Gjøre et større mangfold av tilbud tilgjengelig for flere
- Styrke barn og unges stemmer og lokal medvirkning i fritids- og kulturaktiviteter
- Stimulere til mer, og nye former for samhandling
- Få mer kunnskap om sosial ulikhet og effekter av tiltak

Oppsummering av forrige planperiode

Når man skal oppsummere aktiviteten i planperioden, kommer man ikke forbi den mest omfattende begivenheten i perioden fra planvedtaket til dags dato; korona-pandemien. Pandemien stengte ned Norge og Sortland den 12. mars 2020 og nedstengningen satt sterkt preg på den etterfølgende tiden. Konsekvensene av livet under smittevern og pandemitrussel var til dels store.
På idrettsfronten hadde nedstenging og smittevernperiode store følger, først for benyttelse av anlegg og mulighet til å gjennomføre aktivitet. Da man først fikk gjenåpne anlegg tok det ennå lang tid før idrettsaktiviteten kunne gjennomføres som før – det vil si uten smittevernhensyn som avstand, begrensninger på nærkontakt, renhold, muligheten til å konkurrere i andre kommuner, etc. Denne tiden var krevende for alle, men det er grunn til å berømme idrettsbevegelsen som stod hardt på for å løse utfordringene og å holde liv i aktiviteten for barn og unge i lokalmiljøet.

Det har skjedd flere positive ting på anleggsdekningsfronten siden forrige plan ble vedtatt i 2019. I løpet av koronatiden åpnet de to nærmiljøanleggene Blåbyen Tuftepark (2020) og SVBK Arena (2021)(sandvolleyball).

Det er imidlertid ikke realisert noe ny flerbrukshall i perioden. Denne store utfordringen gjør at det fortsatt oppleves store problemer når det gjelder å gi tilbud til de som ønsker å trene. Sortlandshallen er i praksis kommunens eneste flerbrukshall, og her huses både parkettidrett og turn (samt skyting, svømming og taekwondo). Barn og unge må i dag forholde seg til ventelister, ukurante treningstider eller for få treningsøkter i uken. Voksenidrett og bedriftsidrett er i dag i praksis ute av Sortlandshallen. Utfordringer med kapasitet gjør også at treninger i sesongen i stor grad må vike for kampavvikling.

Det er i dag en stor utfordring at kapasiteten i svømmehallen er sprengt, og det er kamp om treningstider, folkebad og annen aktivitet. Hallen er gammel, dyr i drift og oppfyller ikke dagens krav.

Sortland kommune har videre en utfordring i kommende planperiode med å øke utbyggingstakten for nærmiljøanlegg og ordinære anlegg, rehabilitere anlegg som i dag står for forfall, og beslutte fremtiden for Sortlandshallen og nye haller og anlegg. Å løse disse utfordringene er kanskje det viktigste målet for kommende planperiode .

På anleggssiden er majoriteten av de prioriterte anleggsprosjektene fra 2019 gjennomført og har fått ut sine spillemiddeltilskudd. Ikke alle anleggsprosjekt/spillemiddelprosjekt er gjennomførte. Dette skyldes typisk at prosjektene er avbrutt eller frafalt av søker, at anleggsprosjektet har tregere fremdrift eller at prosjektet fortsatt venter på tilskudd pga spillemiddel-etterslep. Andre anlegg igjen kan være underkjente (at det som er søkt om viser seg å falle utenfor rammene av spillemiddelordningen) eller at man ikke har lyktes i å finne egenandel til å gjennomføre prosjektet.
I andre tilfeller igjen peker man ut anleggsprosjekter som uprioriterte/opsjoner/muligheter i fall de skulle dukke opp i løpet av kommende periode.

Sortland flerbrukshall

Sortland flerbrukshall vil kunne bidra til å løse de utfordringer kommunen har med tanke på hallkapasitet for etablerte idretter. Den vil også kunne gi tilbud som favner innbyggere i alle aldre som ikke er en del av etablert idrettsmiljø og således bidra til økt folkehelse, spesielt dersom man ser det i sammenheng med fortsatt bruk av Sortlandshallen.

Sortland flerbrukshall er som prosjekt jobbet frem gjennom en visjon om et anlegg som skal være en arena der alle skal få utøve sin aktivitet ut ifra egne ønsker, ferdigheter og behov og som bidrar til å skape tilhørighet. Arenaen skal være så attraktiv at den bidrar til økt bolyst og næringsaktivitet for hele regionen. Den skal gjøre våre innbyggere stolte, og besøkende skal føle seg velkommen.

Sortland flerbrukshall skal gi ny kraft og merverdi for Sortlandssamfunnet og regionen og bidra til bo- og næringsattraktivitet gjennom:

- Idrett: øket motivasjon, deltagelse og prestasjon innenfor organisert idrett og egenorganisert aktivitet. Flere inn i idretten, og hvor fokus er på bredde og mestring når anleggskapasiteten økes
- Folkehelse: bedre psykisk og fysisk helse, bidra til inkludering, livsmestring, trivsel og motvirke utenforskap. De eldre skal være fysisk aktiv lengre. Dette motvirker pleiebehov som koster samfunnet mye penger.
- Samarbeide mellom, næringsliv, frivillig og kommune skal bidra til å øke frivilligheten, skape samhold, felles eierskap, identitet og stolthet for lokalsamfunnet hele i regionen.
- Bidra til bærekraft og merverdi i stedsutviklingen med søkelys på sambruk, attraktive møteplasser og grønn mobilitet.

1.0

Visjon og mål

I Sortland skal alle med på leken!

Sortland kommune skal legge til rette for at alle innbyggere har mulighet til å delta i idrett og naturopplevelser, uavhengig av alder, bakgrunn eller funksjonsevne. Gjennom målrettede tiltak for folkehelse og inkludering skal vi skape et samfunn hvor alle føler seg velkommen og verdsatt. Det skal legges til rette for en aktiv og økende rekruttering og for å hindre frafall fra idretten.

Vi skaper god folkehelse gjennom å legge til rette for en bredde av aktiviteter, anlegg og arealer for aktivitet.

Sortland kommune skal være en foregangskommune innen miljørettet arbeid. Dette skal også vises gjennom hvordan man utvikler og drifter anlegg.

Med alle mener vi hele kommunens befolkning!

Sortland kommune skal med denne planen videreutvikle kommunens innsats på planens temaområder, og tiltakene som foreslås skal stimulere til bedre folkehelse gjennom aktivitet og opplevelser for hele befolkningen. Dette gjelder spesielt grupper med særlige utfordringer med å være i aktivitet, f.eks. som en konsekvens av manglende fysisk tilrettelegging, økonomiske utfordringer e.l. sosiale forhold.

Sortland kommune ønsker å være en foregangskommune innen aktivitetsutvikling og ønsker flere aktive innbyggere gjennom nytenkning, kompetanse og et variert aktivitetstilbud som rommer alle vår innbyggere.

Kommunen skal ha et attraktivt og godt tilpasset tilbud til alle, men det viktigste er at innbyggerne i Sortland er i fysisk aktivitet, uavhengig av arenaen det utføres på.

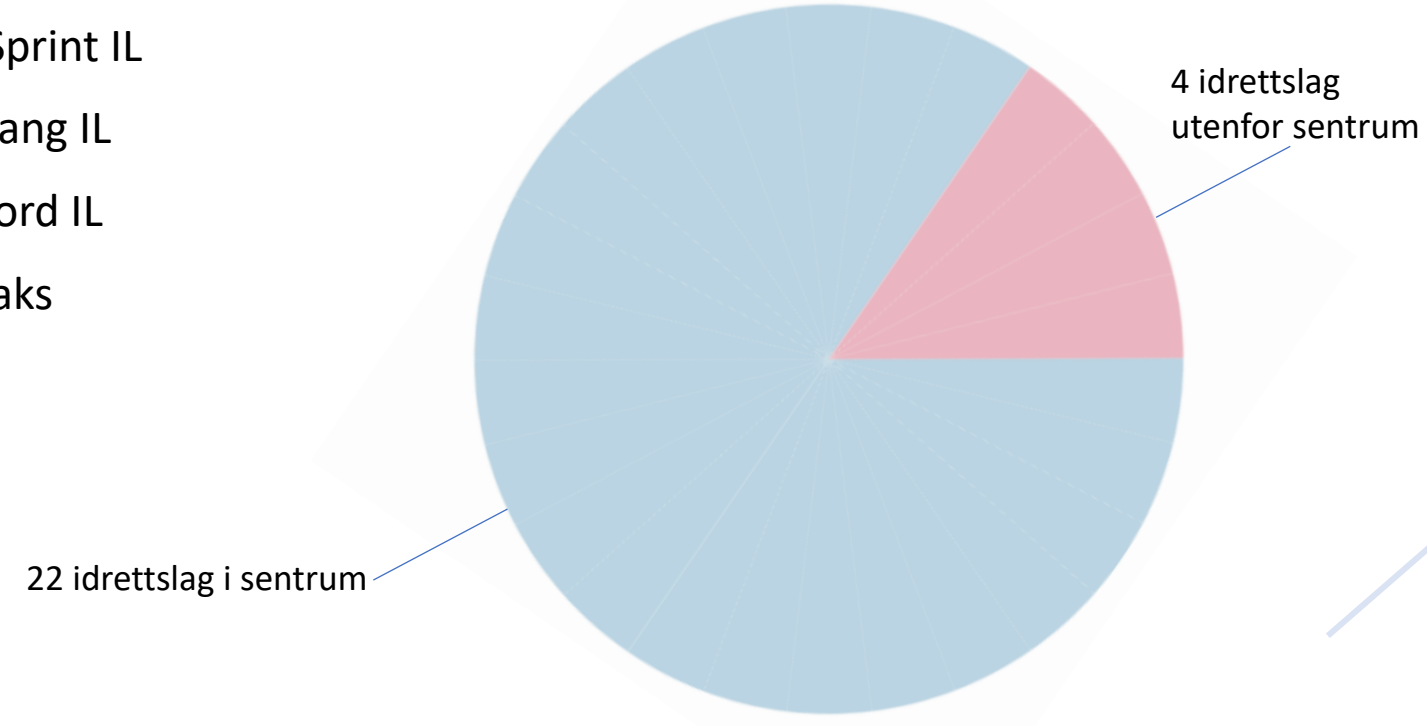
I planen defineres idrett som all aktivitet i form av trening eller konkurranse i den organiserte idretten. Idretten er en enorm samfunnsressurs gjennom å engasjere, aktivere og motivere bredt i samfunnet, ofte langt ut over bare de som deltar.

Det er registrert 26 idrettslag med 2744 medlemmer i Sortland kommune pr 31.12.2023. Totalt er dette en tilbakegang fra forrige planperiode på 208 medlemmer.

I mindre lokalsamfunn er ofte idrettslag karakterisert som «limet» i bygdene og utenfor sentrum har Sortland kommune 4 idrettslag som er svært viktige i sine nærmiljø.

- Nord-Sprint IL
- Holmgang IL
- Sigerfjord IL
- SFK Ajaks

De resterende har sin hovedaktivitet i sentrum. Idrettslagenes aktivitet er for det meste rettet mot barn og unge.

2.0
Idrett

Deltagelse

Deltakelsen i idretten falt ikke overraskende bekymringsverdig under korona. Pr 31.12.2020, etter bare 3/4 år med pandemi og restriksjoner, var medlemsmassen redusert til 2310 medlemmer, en nedgang på om lag 500-600 medlemmer på kort tid (2748 medlemmer pr 31.12.19 og 2952 medlemmer pr 31.12.18). Og fra 31.12.2020 tok det ennå lang tid før samfunnet var ute av pandemi og smittevernrestriksjoner.
Frafallsfrykten fra idrettssiden har hele tiden vært knyttet til folkehelsa til barn og unge: At man skal risikere «å miste en generasjon» ved at barn og unge på terskelen til aktivitet og aktivitetsvaner i stedet får «løpet avbrutt» og ikke returnerer til idrettsbevegelsen og aktivitetsvaner igjen.

Særlig for ungdom er dette nærliggende å knytte opp mot risiko for utenforskap. Også en del voksne ildsjeler har falt fra, og dugnadsviljen har også hatt en nedgang. Idretten må ennå ta tiden til hjelp for å se alle konsekvensene av de siste årene, og det er vanskelig å ha fasitsvar på bekymringene. Nasjonalt kan vi se til Norges Idrettsforbund, som konkluderer med at pilene igjen peker oppover på medlems- og aktivitetsfronten, selv om alle medlemmer ikke er «tilbake» ennå.

Lokalt finner man også positive tegn: Pr 2024 er det nemlig slik at antall idrettslag i Sortland er ca like mange som ved forrige planvedtak 2019 – det er for tiden 25 aktive idrettslag i Sortland.

Likestilling i idretten

Likestilling har som begrep historisk sett omhandlet like muligheter og rettigheter for kvinner og menn. I dag brukes begrepet i videre forstand og omhandler også likestilling uavhengig av funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet, religion og lignende. Idrettslagene spiller en viktig rolle i å arbeide forebyggende og holdningsskapende. Kjønn skal ikke sees på som et relevant kunnskapsområde for utforming av idrettspolitikk. Muligheter for deltakelse, makt og innflytelse i organisert idrett bør være likt fordelt mellom kvinner og menn. Det skal være naturlig at begge kjønn er godt representert i idrettens lokale og sentrale organisasjoner.

Den organiserte idretten har historisk sett blitt utviklet, utøvd og ledet av menn.
Så lenge midler til idrett og fysisk aktivitet gis gjennom kommunalt nivå, må idrettslag og idrettsorganisasjoner bestrebe seg på en reell likeverdig fordeling av midler til idrett og fysisk aktivitet.
Kommunen skal bidra til, og legge til rette for initiativ som bidrar til bred inkludering og reel bredde.

2.0

Barneidrett

Deltagelse

Pr 31.12.2023 hadde de 26 idrettslagene i Sortland kommune 1054 medlemmer fra 0-12 år. Totalt er dette en oppgang fra forrige planperiode på 38 medlemmer (3,7%) i aldersgruppen. Totalt i kommunen er det 1485 barn (2024) i alderen 0-12 år. Dette innebærer en deltakelsesprosent på 71 % for 0-12 års-gruppen.
Sortland ligger med dette nå over landsgjennomsnittet når det kommer til antall aktive barn i idrettslag, med ca. 4 av 5 barn aktive i idrettslag. I forrige planperiode hadde Sortland 1232 medlemmer (0-12 år) og totalt 1571 barn i aldersgruppen i kommunen, noe som utgjorde en deltakelsesprosent på 62%. Deltakelsesprosenten har gått opp, men dette kan skyldes både faktorer som befolkningsnedgang, samt flere lagmedlemskap hos allerede aktive, i tillegg til god rekruttering blant idrettslagene.

Vi ser i planperioden at fotball og håndball har markante økninger i antall medlemmer. For øvrige idrettslag er det til dels store endringer i negativ retning, med unntak av Sortland Alpinklubb som nær dobler antall medlemmer i aldersgruppen.
Sortland friidrettsklubb og Sortland volleyballklubb ligger stabilt med en minimal økning i antall medlemmer.

Endring i antall medlemmer 0-12 år hos de fem største idrettslagene, rangert etter totalt antall medlemmer

1. Sortland Idrettslag
+ 120 medlemmer (67% økning)

2. Sortland Taekwondo klubb
- 18 medlemmer (12% nedgang)

3. Sortland turnforening
- 68 medlemmer (35% nedgang)

4. Sortland håndballklubb
+ 27 medlemmer (100% økning)

5. Sortland volleyballklubb
+ 1 medlemmer (3% økning)

Barneidrett er i barneidrettsbestemmelsene definert som idrettsaktiviteter for barn til og med det året de fyller 12 år.

Mål for barneidretten i perioden:

Opprettholde deltakelsen blant barn på over landsgjennomsnittet, og i samarbeid med Sortland idrettsråd utarbeide et prinsipprogram for barneidrett i Sortland kommune.

Det skal gjennomføres tiltak basert på bevisste valg som tilrettelegger for at ikke utsatte grupper havner utenfor. Målbevisst jobbing skal hindre frafall og sikre god tilvekst til eksisterende og nye idretter.
Fritidserklæringen (2022) bygger på FNs barnekonvensjon om barnets rettigheter. Erklæringen slår fast

1. At alle barn og ungdom skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter og til å delta i lek som passer for barnets alder. Gjennom lek og aktivitet blir barn og ungdom inkludert i fellesskap og opplever tilhørighet og mestring.

2. At barn og ungdom skal involveres og ha innflytelse over sin lek og fritidsaktivitetene de skal delta i.

2.2

Ungdomsidrett

Ungdomsidrett i planen er definert som idrettsaktiviteter for unge mellom 13-19 år.

Mål for ungdomsidretten i perioden:
Øke antall ungdommer i idretten både gjennom rekrutering samt hindring av frafall.
Jobbe for å utvikle bredden i tilbudet i samarbeid med ungdommene selv.

For unge mellom 13 og 19 år er organisert idrett den viktigste arenaen for fysisk aktivitet. Likevel finner vi et jevnt fall i deltakelse fra 12-13-årsalderen og oppover. Utfordringen for idretten er å skape interessante og positive aktivitetstilbud til de som ønsker å satse, men også til de som ønsker andre typer tilbud.
Også på Sortland er det er stort frafall fra den organiserte idretten etter fylte 12 år. Noe av dette kan forklares av at man i denne alderen ofte velger en idrett man ønsker å fortsette med, og dermed ikke viser i statistikken som deltager i flere idretter. Det er tydelig at det er lagidrettene som holder på flest ungdommer i denne alderen; fotball, volleyball og håndball.
De individuelle idrettene har ikke like mange aktive, samtidig som idretter som taekwondo og svømming har hatt stor vekst i antall medlemmer i alderssegmentet de siste årene. Felles for de individuelle idrettene er i stor grad at de er innendørsidretter hvis rekruttering er truet av høyt press på anleggskapasitet og treningstider.

Deltagelse

Pr 31.12.2023 hadde de 26 idrettslagene i Sortland kommune 606 medlemmer fra 13-19 år. Totalt er dette en oppgang fra forrige planperiode på 86 medlemmer (17%) i aldersgruppen. Totalt i kommunen er det 939 barn (2024) i alderen 13-19 år. Dette innebærer en deltakelsesprosent på 65 %. Sortland ligger med dette nå over landsgjennomsnittet når det kommer til antall aktive barn i idrettslag, med ca. 4 av 5 barn aktive i idrettslag. I forrige planperiode hadde Sortland 520 medlemmer (13-19 år) og totalt 992 ungdommer i aldersgruppen i kommunen, noe som utgjorde en deltakelsesprosent på 52%.

Deltakelsesprosenten har gått markant opp, men dette kan skyldes både faktorer som befolkningsnedgang, samt at enkelte deltagere har medlemskap i flere klubber, i tillegg til god rekruttering blant idrettslagene.

Vi ser i planperioden at fotball har hatt en markant økning i antall medlemmer. For øvrige idrettslag er det stort sett stabilt med mindre svingninger, med unntak av Sortland turnforening som har en markant prosentvis nedgang i antall medlemmer i aldersgruppen.

Endring i antall medlemmer 13-19 år hos de fem største idrettslagene, rangert etter totalt antall medlemmer

1. Sortland Idrettslag
+ 67 medlemmer (81% økning)

2. Sortland Taekwon-do klubb
- 5 medlemmer (11% nedgang)

3. Sortland turnforening
- 14 medlemmer (54% nedgang)

4. Sortland håndballklubb
+ 3 medlemmer (5% økning)

5. Sortland volleyballklubb
+ 10 medlemmer (14% økning)

2.3

Voksenidrett

Voksenidrett i planen er definert som idrettsaktiviteter for alle over 20 år.

På landsbasis oppgir 22,8% voksne (f.o.m. 20 år) at de er med i et idrettslag. Det er store sosiale forskjeller i den frivillige idrettsdeltagelsen når man blir voksen. Personer med høy inntekt, høy utdanning, heltidsansettelse og god helse har større sannsynlighet for å være aktivt medlem i en idrettsorganisasjon. Det er også studier som antyder at forskjellene i ungdomsidretten er økende i nyere tid. («Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og fremtid.» Strandbu, Gulløy, Andersen, Ørnulf Seippel, Dalen. 2017) Idrettslagene i Sortland har totalt 1200 medlemmer i alderen 20 år og oppover, fordelt på 450 kvinner og 750 menn. I kommunen er det 3949 menn f.o.m. 20 år, og 3889 kvinner. Dette gir en deltakelsesprosent på 19% blant menn og 11% blant kvinner.
Her ligger Sortland godt under landsgjennomsnittet på 22,8%. Vilkårene for den organiserte idrett for voksne samt bedriftsidretten har blitt dårligere de siste årene, spesielt for innendørs hallaktivitet. Mens utnyttelsen av hallkapasiteten er gått opp og barn og unge benytter stadig mer av tiden, er voksne/bedriftsidrettsgrupper prioritert ned og henvist til noen få seine kveldstimer. Behovet for kapasitet i anlegg tilpasset aktiviteten man ønsker å utøve er særlig prekært for voksne utøvere.
Fortsatt bruk av Sortlandshallen vil være en nøkkel for å kunne få til dette.

3.0

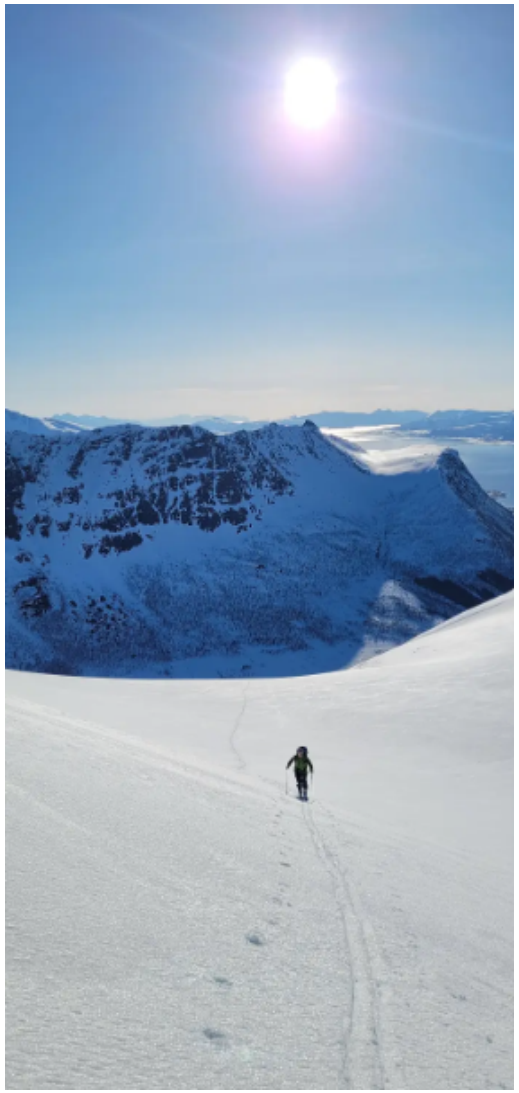
Folkehelse

Folkehelse

Folkehelse handler om å fremme og beskytte helsen til hele befolkningen. Det innebærer å forebygge sykdommer, forlenge liv og fremme fysisk og psykisk velvære gjennom organiserte samfunnsinnsatser. Dette kan overordnet inkludere tiltak som vaksinasjonsprogrammer, kampanjer for sunn livsstil, forbedring av miljøforhold, og tilgang til helsetjenester. Målet er å skape et samfunn der alle har lik mulighet til å leve et sunt og aktivt liv.
Et slikt samfunn krever blant annet gode anlegg som er utformet slik at de kan benyttes av alle, uavhengig av fysiske forutsetninger. Det må tilrettelegges for initiativ som treffer ut over vanlig organisert idrett.

Å fremme fysisk aktivitet er essensielt for god helse. Folkehelsearbeid kan inkludere tiltak som å bygge idrettsanlegg, organisere treningsprogrammer, og oppmuntre til daglig fysisk aktivitet gjennom kampanjer og skoleprogrammer. Fysisk aktivitet og idrett er også viktig i arbeidet for bedre mental helse og for å minske sosial ulikhet. Å ha muligheten til å delta i organisert og uorganisert idrett/aktivitet er viktige faktorer for å føle seg som en fullverdig deltager i et samfunn.

Sortland kommune skal være en aktiv bidragsyter og tilrettelegge i bredt for en god folkehelse.

Folkehelse i Sortland kommune

Folkehelseprofilen 2024 for Sortland kommune er utarbeidet av Folkehelseinstituttet. Fokus for folkehelserapporten 2024 er «Eldres helse» men det fremkommer funn gyldig for hele kommunens befolkning.

Under følger sentrale funn fra rapporten.

- Andelen 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter.
- Tall for skjermtid blant unge er betydelig høyere enn landet forøvrig.
- Andelen unge som oppgir «høy tilfredshet» (51%) i Ungdata 2022 er så vidt over gjennomsnittet for landet og fylket.
- Andelen som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet. Vedvarende lav husholdningsinntekt vil si at den gjennomsnittlige inntekten i en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge.

Gevinster av folkehelsearbeid

Å legge til rette for helsefremmende levevaner gjennom hele livet, er viktig for en god alderdom. Dette vil påvirke helse og funksjon gjennom hele livsløpet, også i eldre år. Fysisk aktivitet, et variert kosthold og å opprettholde en sunn kroppsvekt har helsegevinster fordi det forebygger kroniske sykdommer. Det er anslått at så mye som 40 prosent av alle tilfeller av demens kunne vært unngått hvis man hadde forebygget faktorer som høyt blodtrykk, fedme og diabetes, og unngått røyking og høyt alkoholkonsum.
Kommunen skal satse på et variert tilbud av tilpassede aktiviteter alle aldre.

Sortland kommune vil investere i fremtiden ved å prioritere fysisk aktivitet som forebyggende tiltak!

4.0

Fysisk aktivitet & naturopplevelser

Fysisk aktivitet og naturopplevelser

Uterom avsatt til aktivitet skal legge til rette for organiserte og uorganiserte aktiviteter, og skal være tilpasset alle funksjonsnivå. Uteområdene skal fungere som gode nærmiljøanlegg. Skoler og barnehager skal innby til fysisk aktivitet og bidra til at barn og unge kan oppleve glede, mestring, fellesskap og variasjon. Områdene skal oppleves som åpne og inviterende slik at man også har et ønske om å bruke den ut over funksjonens naturlige åpningstid.
Kommunen skal sørge for at det holdes av arealer til fysisk aktivitet. Fokus på fysisk utfoldelse i utforming av friområder. Drift og vedlikehold av anlegg for fysisk aktivitet, både ordinære anlegg og nærmiljøanlegg.

Fortsatt er det slik at fotturer i skog og mark er den suverent største fysiske aktiviteten i friluft. Deretter følger skiturer i skog og fjell, jogging i mosjonshensikt og fotturer på fjell og vidde. Sortland kommune har en topografi som gir gode muligheter for å drive friluftsliv med nærhet til både sjø, vann og fjell uansett hvor du befinner deg. Dette gjenspeiles også i de store friluftslivsmiljøene som finnes i kommunen.
Turstier/turløyper er på toppen over listen av hvilke anlegg som brukes. For å øke bruk av arealer til friluftsliv må det gode arbeidet med tilrettelegging fortsette. Dette vil være med å sikre at den delen av befolkningen som i dag ikke opplever områdene som tilgjengelig og attraktive, kan få økt motivasjon til å benytte disse.

Nærturer er en viktig satsning for å få folk ut i hverdagen, og skilting er første steg for å gjøre turene i nærområdet tilgjengelig.
Kommunen skal være en pådriver for å sikre kontinuerlig vedlikehold av områder som allerede har fått tilført ressurser og tilskudd for tilrettelegging.

Det er et mål for kommunen at hverken økonomi, kjønn, legning, funksjonsnivå, alder, språk eller opprinnelse skal være til hinder for deltagelse.
Nybygg skal følge lov om universell utforming og der det er mulig skal nødvendige tiltak også utføres på eksisterende anlegg.

5.0

Anlegg

Tilstand & behov

Spillemidler - Funksjon og prosess

Spillemiddelfinansiering har alltid vært en viktig del av anleggsfinansieringen i den norske idrettsmodellen, og majoriteten av norske anlegg er delfinansiert ved hjelp av ordningen.

Spillemiddelordningen er Kulturdepartementets søknadsordning for tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet i Norge. Tilskuddene kommer fra overskuddet i Norsk Tipping. Godkjente søkere for ordningen er i all hovedsak idrettslag og kommunene selv, ikke private aktører.

Den enkelte kommune administrerer sine søknader, og alle innsendte søknader må årlig prioriteres av kommunen gjennom en rullert prioriteringsliste i plan.

Det er ikke bare tradisjonelle anlegg for organisert idrett som kan motta tilskudd, også andre anlegg som oppfordrer til egenorganisert fysisk aktivitet støttes.
De 2 hovedkategoriene anlegg er

- Ordinære anlegg
- Nærmiljøanlegg

I tillegg til dette er det også en egen spillemiddelordning for tilskudd til overnattingshytter og løypetiltak i fjellet.
Nasjonalt er investeringer ofte fordelt 60% - 20% - 20% mellom kommuner, idrett/frivillighet og spillemidler/staten. Denne fordelingen har vært stabil gjennom flere år, men det er en tendens til at kommunens bidrag er økende. Ofte vil alle partene være nødvendig for å få realisert anleggsprosjekter.

Spillemidler - Anlegg

Spillemiddelordningen er kjennetegnet av et stort etterslep mellom tildelte og omsøkte midler. Ved forrige planvedtak i Sortland (KIFAN 2019-2022) var det nasjonale etterslepet kr 3,1 milliarder. I 2020 passerte det 4,5 milliarder, før det de siste årene er redusert fra 3,5 milliarder kroner i 2023 til i underkant av kr 2,7 milliarder for 2024.

Etterslepet gjør at det er flere års ventetid på å få ut spillemiddeltilskudd. Spillemidler krever egenandel og utbetales etterskuddsvis.

De siste årene har den typiske ventetiden fra søknad til tilskudd vært 2-4 år i Sortlands tilfelle. Denne perioden er som regel lengre jo større prosjektene er. I løpet av siste planperiode er mange nærmiljøanlegg i Sortland realisert som samarbeid mellom kommunal og frivillig sektor, f.eks. skole/FAU.
Søknadsvolum er et av kriteriene for fordeling av spillemidler til fylkene. Flere innsendte søknader fra Nordland vil også gi høyere andel av spillemidler til Nordland. En god spillemiddelprosess vil sikre at man får en høyere andel av spillemidler til anleggsprosjekter i Sortland kommune.

Det må likevel understrekes at spillemidlene ikke er «lettvinte penger» - men gjennomregulerte tilskudd som kommer med klare driftsforpliktelser og bindinger. Tilskuddsmottakers plikt er å holde anlegget åpent og i god stand for drift i hele 30 år (ordinære anlegg) / 10 år (nærmiljøanlegg). Om plikten ikke overholdes kreves midlene tilbakebetalt.

Om tilskuddsmottaker ikke evner å tilbakebetale tilskudd er det kommunen som hefter for midlene i denne perioden.

Spillemidler - Anlegg

Vel så viktig er kunnskapen om at spillemidler kommer «på toppen» av annen innsats, og vil aldri utgjøre mer enn ca 1/3 av total kostnad (litt mer for mindre nærmiljøanlegg).

Det vil si at det som kreves for å realisere anlegg ikke bare er spillemidler, men også annen finansiering og innsats fra søker. Ved tildeling av spillemidler må for øvrig prosjektet være fullfinansiert.

PUNKTVIS SPILLEMIDDELSTRATEGI

- En eller flere i kommuneadministrasjonen, eller tilknyttet KF må ha hovedansvar for å administrere ordningen og søknader, både fra lag/organisasjoner og fra kommunen selv.
- Drive aktivt informasjonsarbeid, bistand og opplæring av interessenter og søkere.
- Sikre langsiktig forutsigbarhet i prioriteringsrekkefølgen, og ikke avvike unødig fra denne – søkere må ikke oppleve seg plutselig/grunnløst skjøvet ut til fordel for andre prosjekter.
- Ha kontinuerlig god dialog med lag og foreninger
- Skape en kultur hvor lag og foreninger selv ønsker å bygge og drifte anlegg.
- Avsette kommunale forskutteringsmidler for spillemidler slik at lag og foreninger ikke avhenger av å vente på, eller selv forskuttere dekningen fra spillemidlene.

Anlegg – Statusanalyse og behov

Telemarksforskning lager hvert år oversikten Norsk idrettsindeks – en status over aktivitet og anleggsdekning for alle norske kommuner. Rapporten benytter data fra Anleggsregisteret til Kultur-
og likestillingsdepartementet og idrettsregistreringen til Norges Idrettsforbund

For å rangere anleggsdekning gis forskjellige små og store anlegg en gitt en verdi (anleggspoeng) for sammenligning. Summen av poengene benyttes til å vurdere hvordan det ser ut på anleggsfronten i kommunene.

Sortland kommunes dekningsgrad av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg er i dag svært lav, og bærer preg av at det ikke er skjedd mange nye større anleggsprosjekter på noen år.

Primærbehovet for kommunen vil være å kunne tilby mer halltid til samtlige utøvere som ønsker det, innenfor en rekke ulike idretter. Å se en slik dekning i kombinasjon med et tilbud som vil kunne være et naturlig samlingspunkt i samfunnet på tvers av alder og interesse må være i fokus.

Anleggsdekning relativt til innbyggertall:

322. plass av 356 kommuner

Anleggsdekning relativt til aktive utøvere:

273. plass av 356 kommuner

6.0

Prioritering 2025 - 2028

Prioritering

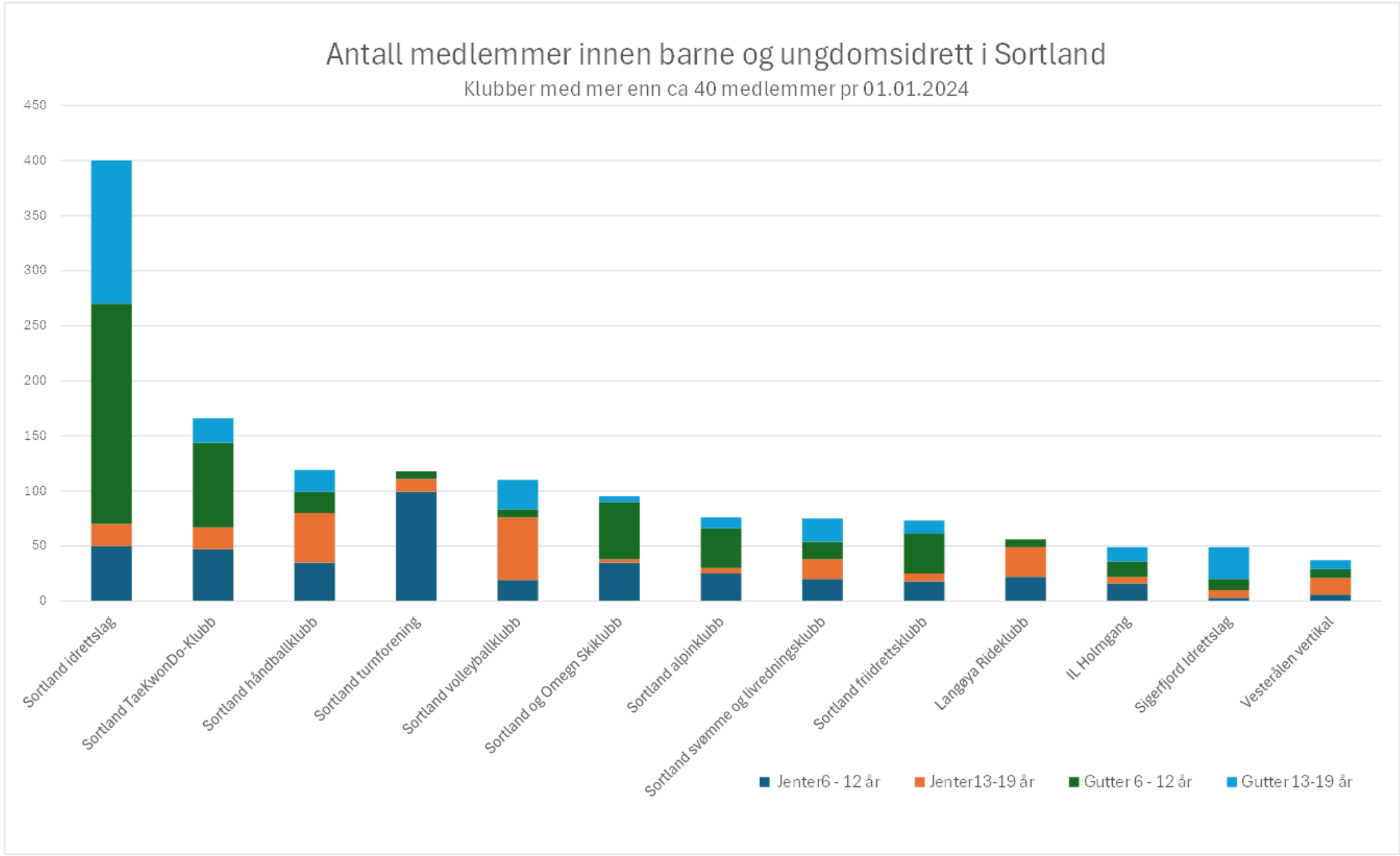
PRI #	PROSJEKT	SØKER	NÆRMILJØ / ORDINÆR	NY/REHAB?	STATUS/FREMDRIFT
1	Sortland flerbrukshall	Sortland kommune	O	Ny	Planlagt
2	Orienteringskart Hornet	Sortland orienteringslag	O	Ny	Igangsatt
3	Skoleplassen nærmiljøanlegg	SFK Ajaks	N	Ny	Igangsatt
4	Holmstad Arena	Nord/Sprint IL	N	Ny / Rehab	Igangsatt
5	Ånstadblåheia Alpinsenter	Sortland alpinklubb	O	Rehab	Planlagt / Igangsatt
6	Sortland idrettspark - inngjerding av løpebane	Sortland friidrettsklubb	O	Ny / Rehab	Planlagt
7	Lamarka skole nærmiljøanlegg	FAU	N	Ny/utvidelse	Planlagt
8	Sortland barneskole nærmiljøanlegg	FAU	N	Rehab	Planlagt
9	Vesterålen golfbane	Vesterålen golfklubb	O	Rehab / utvidelse	I plan / vurderingsstadiet
10	Sortlandsmarka - lysløype / nye skitraséer	Sortland og omegn skiklubb	O	Ny / utvidelse	Forprosjektert / tegnet
11	Blåbyhallen - nytt kunstgress	Sortland kommune	O	Rehab	Vil kunne komme, kanskje innenfor planperioden.
12	Utendørsanlegg / nærmiljø utenfor nye Sortland flerbrukshall	Sortland kommune	N	Nytt	Planlagt

Ikke gitt prioritering i perioden

PROSJEKT	SØKER	NÆRMILJØ / ORDINÆR	NY/REHAB?	STATUS/FREMDRIFT
Hall på Strand	Lokalt idrettslag	O	Nytt	Fremtidig mulighet
Lamarka skole frisbeegolfanlegg	Sortland kommune	O	Nytt	Fremtidig mulighet
Vesterålen golfbane	Vesterålen golfklubb	O	Utvidelse	I plan / vurderingsstadiet
Sortlandsmarka - lysløypa + driftsbygning	Sortland og omegn skiklubb	O	Nytt	Fremtidig mulighet
Langøya rideanlegg	Langøya rideklubb	O	Nytt	Fremtidig mulighet
Svømmebasseng Sortland	Sortland kommune	O	Rehab / utbedring	Fremtidig mulighet
Lysløype på Strand	Sortland kommune	O	Nytt	Fremtidig mulighet
Sykkelanlegg ved tennisbane	Håvard Grønli	N	Nytt	Idéstadium
Nærmiljøanlegg skoler	Sortland kommune / FAU	N	Nytt	Fremtidig mulighet
Nærmiljøanlegg - styrke aktivitet og kvalitet på nærmiljøanleggene	Sortland kommune	N	Nytt / Rehab	Fremtidig mulighet
Strand skole nærmiljøanlegg	FAU	N	Nytt	Fremtidig mulighet

7.0

Vedlegg

Antall medlemmer innen barne og ungdomsidrett i Sortland
Klubber med mer enn ca 40 medlemmer pr 01.01.2024
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Sortland idrettslag
Sortland TaeKwonDo-Klubb
Sortland håndballklubb
Sortland turnforening
Sortland volleyballklubb
Sortland og Omegn Skiklubb
Sortland alpinklubb
Sortland svømme og livredningsklubb
Sortland friidrettsklubb
Langøya Rideklubb
IL Holmgang
Sigerfjord Idrettslag
Vesterålen vertikal
Jenter6 - 12 år
Jenter13-19 år
Gutter 6 - 12 år
Gutter 13-19 år

Klubbnavn	Jenter 6-12 år	Jenter13-19 år	Gutter 6-12 år	Gutter 13-19 år	Totalt 6-12 år	Totalt 13-19 år	Sum
Sortland idrettslag	50	20	200	130	1	5	400
Sortland TaeKwonDo-Klubb	47	20	77	22	0	0	166
Sortland håndballklubb	35	45	19	20	30	19	119
Sortland turnforening	99	12	7	0	124	42	118
Sortland volleyballklubb	19	57	7	27	29	27	110
Sortland og Omegn Skiklubb	35	3	52	5	13	14	95
Sortland alpinklubb	25	5	36	10	16	14	76
Sortland svømme og livredningsklubb	20	18	16	21	13	36	75
Sortland friidrettsklubb	18	7	36	12	87	8	73
Langøya Rideklubb	22	27	7	0	61	15	56
IL Holmgang	16	6	14	13	0	1	49
Sigerfjord Idrettslag	3	7	10	29	0	4	49
Vesterålen vertikal	6	15	8	8	1	3	37
SFK Ajaks	7	8	9	6	54	19	30
Nord/Sprint IL	8	0	5	14	54	65	27
Vesterålen Golfklubb	1	6	3	6	250	150	16
Sortland orienteringslag	4	1	5	4	0	0	14
Blue Strike Bowlingklubb Sortland	1	1	0	4	9	5	6
Vesterålen Biljardklubb	0	0	0	5	0	1	5
Sortland basketklubb	0	0	0	4	36	39	4
Sortland bueskytterklubb	1	3	0	0	106	12	4
Vesterålen RC Klubb	0	1	0	2	26	84	3
Sortland badminton klubb	0	0	0	1	0	5	1
Sortland pistolklubb	0	0	0	1	4	12	1
Vesterålen futsal	0	0	0	0	0	3	0
Sortland judoklubb	0	0	0	0	14	23	0

Tall av 01.01.2024

Prosjekter i siste planperiode

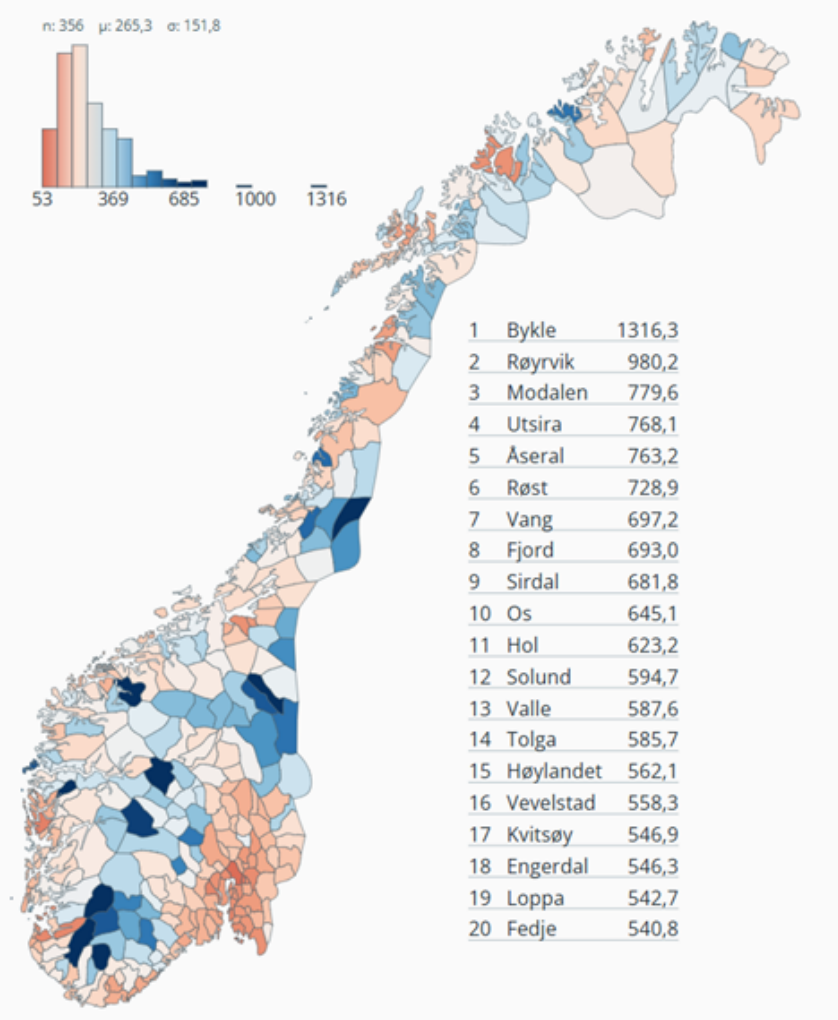
*=utført uten spillemidler

År for tilskudd	Sted	Anleggsprosjekt
	Holmstad	Holmstad skole kunstgress 7'er-bane (IL Nord/Sprint) *
2019	Strand	Strand skole uteområde: Ferdighetsløype
2019	Strand	Strand skole uteområde: Flerbruksområde ballaktivitet
2019	Sortland	Lamarka skole uteområde: Ballbinge rehabilitering
2020	Sortland	Ånstadblåheia alpinanlegg: Rehabilitering av drivstasjon til heis
2021	Sortland	Blåbyhallen: Rehabilitering av kunstgressdekke
2021	Sortland	Sortland orienteringslag - O-kart Sentrum nord
2022	Sortland	SVBK Arena: Etablering av sandvolleyballanlegg
2022	Sortland	Sortland orienteringslag - O-kart Sentrum sør
2023	Sortland	Sortland idrettspark - etablering av lysanlegg
2024	Kleiva	Skoleplassen nærmiljøanlegg servicebygg
2024	Kleiva	Skoleplassen nærmiljøanlegg Lysanlegg
2024	Kleiva	Skoleplassen nærmiljøanlegg sandvolleyballbane

Prosjekter i siste planperiode
// Faste tilskudd innenfor planens temaområder

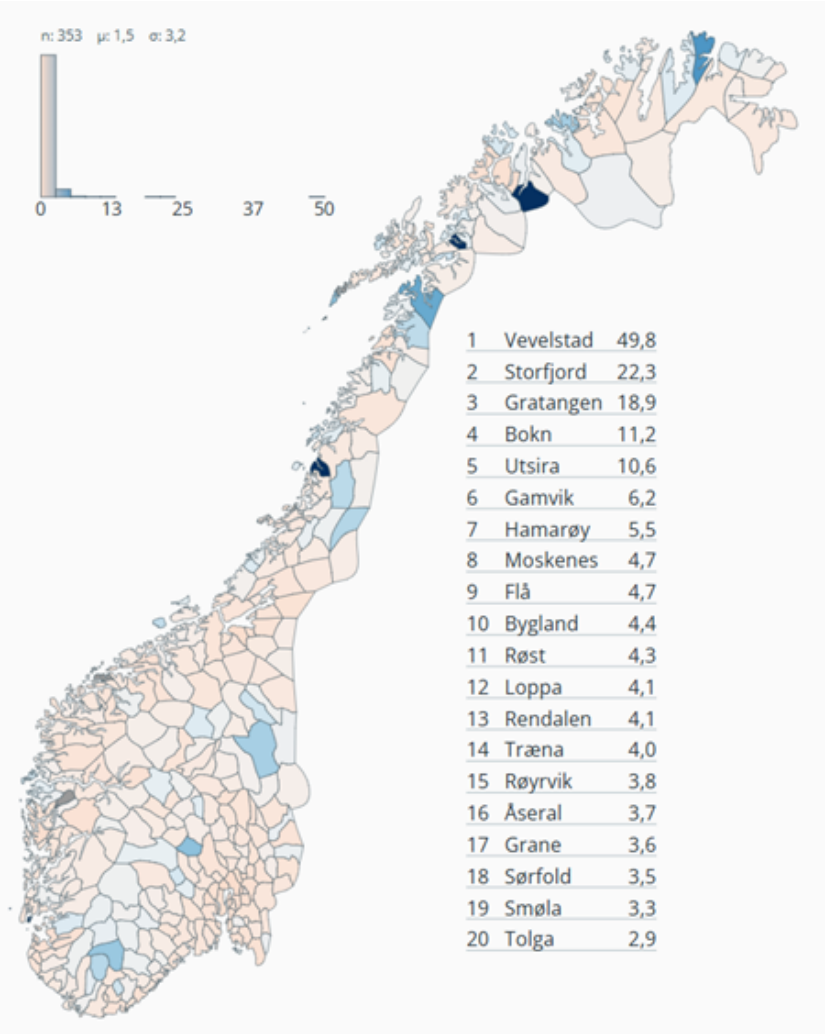
Tilskudd	Kostnad
Drift av lys i skibakker, Strand, Prestelva og Sigerfjord, og skiløyper på Sortland, Munin, Sigerfjord og Blokken, Ånstadblåheia	Ca kr 250 000, hvorav kr 171 000 er strømutgifter.
Tilskudd til løypekjøring, lysløypa i Sortland	Kr 70 000 (økt fra 35 000) fra Kulturfabrikken Sortland KF
Tilskudd til Åpen hall	Kr 100 000 fra Sortland kommune i.f.b.m. med planlagt gjenåpning 2024. Sortland idrettsråd samarbeidspartner.
Tilskudd til drift av Blåbyhallen v/ driftsselskapet Sortland Idretts- og fritidspark (SIF) AS	Driftsinnskudd inngår i driftsavtalen mellom Sortland kommune og SIF AS
Tilskudd til dekning av treningstimer for barn- og unge t.o.m. 16 år i Blåbyhallen	Kr 1,6 MNOK
Leie av Folkvang gressbane fra Bygdelaget Folkvang	Kr 16 500 fra Kulturfabrikken Sortland KF i baneleie årlig
Tilskudd til dekning av husleie Sigerfjord IL for aktiviteter for barn og unge	Dekning av husleiekostnader Sigerfjord samfunnshus for allidrett/aktivitet. Kr 10 000 – 20 000 kr årlig fra Kulturfabrikken Sortland KF
Tilskudd til Sortland idrettsråd	Kr 25 000 i tilskudd fra Kulturfabrikken Sortland KF fra 2025. (var kr 10 000 årlig fra 2016)
Støtte til Vesterålen friluftsråd	Kommunal andel kr 252 870 i 2024. Kr 325 284 fra 2025

Anlegg – Statusanalyse og behov

1	Bykle	1316,3
2	Røyrvik	980,2
3	Modalen	779,6
4	Utsira	768,1
5	Åseral	763,2
6	Røst	728,9
7	Vang	697,2
8	Fjord	693,0
9	Sirdal	681,8
10	Os	645,1
11	Hol	623,2
12	Solund	594,7
13	Valle	587,6
14	Tolga	585,7
15	Høylandet	562,1
16	Vevelstad	558,3
17	Kvitsøy	546,9
18	Engerdal	546,3
19	Loppa	542,7
20	Fedje	540,8

Anleggsdekning relativt til aktive utøvere: 273. plass av 356.
Verdi 0,6
Andøy: 104 Bø: 24 Hadsel: 114 Øksnes: 111

1	Vevelstad	49,8
2	Storfjord	22,3
3	Gratangen	18,9
4	Bokn	11,2
5	Utsira	10,6
6	Gamvik	6,2
7	Hamarøy	5,5
8	Moskenes	4,7
9	Flå	4,7
10	Bygland	4,4
11	Røst	4,3
12	Loppa	4,1
13	Rendalen	4,1
14	Træna	4,0
15	Røyrvik	3,8
16	Åseral	3,7
17	Grane	3,6
18	Sørfold	3,5
19	Smøla	3,3
20	Tolga	2,9

Anleggsdekning relativt til innbyggere. 322. plass av 356.
Verdi 114,7
Andøy: 253 Bø: 87 Hadsel: 262 Øksnes: 253

Bilder

Alle fjell og naturbilder: Odin Engamo

Mørkt bilde fra slalombakke: Tiril Røiri Stranda

Fotball: Sortland IL

Taekwondo: Sortland Taekwondoklubb